

Образац 2.

Факултет _____

3998 /2

(Број захтева)

23.09.2026.

(Датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области правно-
економских наука

(Назив већа научне области коме се захтев
упућује)

ЗАХТЕВ

**за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације за кандидата
на докторским студијама**

Молимо да, сходно члану 47. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 162/11-пречишћени текст, 167/12, 172/13 и 178/14), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

**„Растући издаци за одбрану и последице по државу благостања: анализа на примеру
европских држава “**

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ Економске науке

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Немања (Илија) Јаковљевић

2. Претходно образовање (назив и седиште факултета, студијски програм): Универзитет у Београду – Факултет организационих наука, студијски програм Финансијски менаџмент, контрола и менаџерско рачуноводство, 19.9.2020, завршио мастер академске студије другог степена, мастер менаџер

3. Година дипломирања: 10.1. 2019 год.

4. Година уписа на докторске студије: 2021. год.

5. Назив студијског програма
докторских студија:

Економија

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ:

Проф.др Јелена Жарковић - Ракић

Име и презиме ментора:

редовни професор

Звање:

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. Dávalos, J., Vladislavljević, M., & Žarković Rakić, J. (2026). The effects of austerity measures on gender gaps in labour-market outcomes. *Post-Communist Economies*, 38(6), 610–641.
2. Anić, A. i Žarković Rakić, J. 2024. *Država blagostanja i dečje siromaštvo*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta
3. Žarković Rakić, J. and Vladislavljević, M. (2021). Tax reforms and income inequality in former Yugoslav countries: Escaping the avant-garde neoliberalism in the income tax policy, *Panoeconomicus*, Vol 68, No 2, 231-252
4. Žarković Rakić, J. (2021). *Država blagostanja: nastanak, kriza i pogled u budućnost*. CID, Ekonomski fakultet u Beogradu
5. Žarković Rakić, J., Mustafa, A., & Arandarenko, M. (2023). Minimum income in the Western Balkans: From socialism to the European Pillar of Social Rights. *Social Policy & Administration*, 57(1), 1– 15. <https://doi.org/10.1111/spol.12855>
6. Krstić, G., Žarković Rakić, J., Bartelt, W. and Oruč, N. (2019). Income inequality in transition economies: A comparative analysis of Croatia, Serbia and Slovenia, *Economic Annals*, Vol 64, Issue 223, 39-60
7. Anić, A., & Žarković Rakić, J. (2023). Child Poverty in Croatia, Serbia, and Slovenia: The Role of Poverty Persistence and Social Transfers. *Eastern European Economics*, 61(6), 680–699.
8. Cristiano Perugini, Jelena Žarković Rakić, Marko Vladislavljević, Austerity and gender inequalities in Europe in times of crisis, *Cambridge Journal of Economics*, Volume 43, Issue 3, May 2019, Pages 733–767, <https://doi.org/10.1093/cje/bey044>
9. Žarković Rakić, J., Mirić AA, Lebedinski L, Vladislavljević M. (2017). Welfare State and Social Enterprise in Transition: Evidence from Serbia. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* ;28(6):2423-2448. doi:10.1007/s11266-017-9844-2
10. Žarković Rakić, J. "Employment effects of tax cuts in transition country: evidence from Serbia"(2015) *Post-Communist Economies*, Vol 27 (3), 397-412.
11. Žarković Rakić, J., Arandarenko, M, Avlijas, S, Randjelovic, S. and Vladislavljevic, M. (2013). "Simulating Policy Reform: Distributional and Poverty Outcomes of the New Social Welfare Law in Serbia", chapter in book *Poverty and Exclusion in the Western Balkans – New Directions in Measurement and Policy*, editors Ruggeri Laderachi, C. and Savastano, S., Springer, the Netherlands

Наставно-научно веће Универзитета у Београду - Економског
факултета

на седnici одржanoj 23.09.2026. год. размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације јер садржи оригиналну идеју и да је од значаја за развој науке, примену њених резултата, односно развој научне мисли уопште.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Прилог 1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем.

2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације.

3. Електронска верзија.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Број: 3998 /1
Датум: 23.09.2026. године
Београд

На основу чл., 28., 29. и 34. Правилника о докторским студијама на Универзитету у Београду - Економском факултету, Наставно-научно веће Универзитета у Београду - Економског факултета, на седници одржаној 23.09.2026. године, донело је

ОДЛУКУ

1. Прихвата се **Јаковљевић Немањи**, студенту докторских студија, тема докторске дисертације под насловом:
“Растући издаци за одбрану и последице по државу благостања: анализа на примеру европских држава”
2. Именује се ментор: **др Јелена Жарковић - Ракић**
3. Прихваћену тему докторске дисертације Веће факултета доставља Универзитету у Београду на сагласност.
4. Тема докторске дисертације се сматра одобреном када Универзитет у Београду да сагласност на одлуку о прихватању теме докторске дисертације.
5. Докторску дисертацију у електронском облику и одговарајућем броју штампаних примерака студент подноси факултету најкасније шест месеци пре истека рока за завршетак студија. Уз дисертацију кандидат подноси писану сагласност ментора да може поднети докторску дисертацију на оцену.

Одлуку доставити:

- Универзитету
- Ментору
- Студенту
- Студентској служби
- Служби за опште и правне послове
- Председнику комисије за оцену научне заснованости теме
- Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА
ДЕКАН

Проф. др Жаклина Стојановић

Образац бр.2

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЉЕНО: 16.07.2026			
Орг. јед	Број	Прилог	Вредност
	3377/1		

НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ

О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу одлуке 3098/1 Наставно-научног већа Економског факултета у Београду од 08.07.2026. године, одређени смо у комисију за оцену научне заснованости предложене теме за докторску дисертацију под називом "Растући издаци за одбрану и последице по државу благостања: анализа на примеру европских држава" кандидата Немање Јаковљевића. Пошто смо проучили пријаву и након јавне одбране предложене теме, подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Немања Јаковљевић рођен је 9. августа 1995. године у Београду, Република Србија. Основну школу „Бранко Ћопић“ завршио је 2010. године са одличним успехом и бројним освојеним наградама. Гимназију „Патријарх Павле“ завршио је 2014. године као носилац Вукове дипломе, дипломе ђака генерације и са освојеним другим местом на републичком такмичењу из историје. Током средњошколског образовања био је и учесник Регионалног центра за таленте у области историје. Основне академске студије завршио је 2019. године на Економском факултету Универзитета у Београду, на смеру Рачуноводство, ревизија и финансијско управљање. Мастер академске студије завршио је 2020. године на Факултету организационих наука Универзитета у Београду, на смеру Финансијски менаџмент, контрола и менаџерско рачуноводство, одбранивши мастер рад на тему ревизије пописа имовине и обавеза. Од октобра 2021. године студент је докторских академских студија на Економском факултету Универзитета у Београду, студијски програм Економија. На докторским студијама остварио је просечну оцену 8,29. У току докторских студија положио је све предвиђене испите, међу којима су: Методологија научног истраживања, Статистика 1-Д, Методе и технике истраживања у менаџменту, Економија јавног сектора, Управљање ризицима 1-Д, Глобализација и транзициони процеси и Економетрија 1-Д.

Професионално искуство стицао је у Агенцији за привредне регистре, ревизорској кући Moore, Државној ревизорској институцији Републике Србије, Grant Thornton-у, Konings Maters-у и Green City International-у, на пословима контроле финансијских извештаја, екстерне и државне ревизије, ревизије информационих система и финансијског управљања. Током CEEPUS студентске размене на Prague University of Economics and Business радио је на дефинисању хипотеза и истраживачког фокуса докторске дисертације. Од фебруара 2026. године власник је и директор NLINE d.o.o. Beograd. Носилац је сертификата овлашћеног рачуновође, ревизора и овлашћеног ревизора, као и овлашћеног проценитеља непокретности, и члан је релевантних професионалних удружења. Аутор је и коаутор више од 45 публикација из области финансијског менаџмента, контролинга, рачуноводства, ревизије и информационих система.

Јавна одбрана предложене теме „Растући издаци за одбрану и последице по државу благостања: анализа на примеру европских држава“, кандидата Немање Јаковљевића, одржана је 10. јула 2026. године на Економском факултету у Београду. На јавној одбрани, кандидат је успешно представио предмет и циљ научног истраживања докторске

дисертације, истраживачке хипотезе од којих ће се полазити у истраживању, оквирни садржај дисертације по поглављима, методе које ће бити примењене у истраживању, као и очекиване резултате и научно-стручни допринос дисертације. Током одбране предложене теме Комисија је стекла уверење да је докторска дисертација теоријски и емпиријски добро постављена, као и да је кандидат упознат са материјом коју је представио. Комисија је једногласно донела одлуку да је кандидат одбранио пријаву теме докторске дисертације, при чему је током одбране учинила мање сугестије. Имајући у виду структуру рада, предмет истраживања, постављене циљеве и хипотезе, предложену литературу и уверљива образложења кандидата, Комисија је закључила да је пријава теме докторске дисертације урађена према стандардима и да представља добру основу за планирана истраживања која би требало да резултирају адекватним научним доприносом.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања ове дисертације је испитивање утицаја растућих јавних издатака за одбрану на економски раст, јавне издатке за функцију државе благостања и доходовну неједнакост у европским државама. Анализа ће бити усмерена на утврђивање начина на који промене у нивоу јавних издатака за одбрану утичу на укупан економски амбијент, структуру јавне потрошње и расподелу дохотка, са нарочитим освртом на период 2004–2024. године. Најпре ће се испитивати утицај јавних издатака за одбрану на економски раст, имајући у виду да економске перформансе одређују укупан фискални капацитет државе и простор за финансирање различитих јавних функција. Након тога, анализа ће бити усмерена на испитивање последица повећања издатака за одбрану по функцију државе благостања, односно по јавне издатке за здравство, образовање и социјалне трансфере. Посебна пажња биће посвећена питању да ли раст издатака за одбрану доводи до фискалног притиска и потенцијалног смањења простора за финансирање ових јавних функција. Поред тога, дисертација ће испитивати и утицај јавних издатака за одбрану на доходовну неједнакост, полазећи од претпоставке да повећана јавна потрошња за одбрану не мора нужно да доведе до равномерне расподеле користи у друштву. Циљ истраживања је да се применом панел економетријске анализе стекне потпунији увид у однос између безбедносних издатака, економских перформанси, фискалних приоритета и расподеле дохотка у европским државама.

Истраживање ће бити засновано на међународно упоредивим подацима из база SIPRI Military Expenditure Database, World Development Indicators Светске банке, Eurostat COFOG и база SWIID/GID/WIID. Као кључна независна променљива користиће се јавни издаци за одбрану, док ће зависне променљиве бити стопа економског раста, јавни издаци за здравство, образовање и социјалне трансфере, као и индикатори доходовне неједнакости. У анализи ће бити примењени панел модели, уз коришћење временске доцње јавних издатака за одбрану, контролних променљивих и тестова робустности, како би се добили емпиријски поузданији закључци о ефектима растућих издатака за одбрану у Европи.

3. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

У оквиру истраживања формулисане су три главне хипотезе које ће бити испитане применом планираног методолошког оквира:

Хипотеза 1: Повећање јавних издатака за одбрану утиче на стопу економског раста у европским државама у периоду 2004–2024. године.

Објашњење: Емпиријска литература указује на то да јавни издаци за одбрану могу да утичу на економски раст кроз више канала, укључујући повећање агрегатне тражње, подстицање индустријске производње, технолошке иновације и запошљавање у секторима повезаним са одбраном (Dunne & Uye, 2009). Међутим, средњорочно и дугорочно, повећање јавних издатака за одбрану може да створи фискални притисак, потисне продуктивне јавне и приватне инвестиције и смањи простор за финансирање сектора који имају снажније развојне ефекте, као што су образовање, здравство и инфраструктура (d'Agostino, Dunne & Pieroni, 2019). Услед тога се у овом истраживању очекује статистички значајна негативна веза између јавних издатака за одбрану и економског раста, при чему се јавни издаци за одбрану користе са временским помаком од једне године како би се обухватио њихов одложени ефекат на економску активност (Dunne & Tian, 2013).

Хипотеза 2: Повећање јавних издатака за одбрану утиче на ниво јавних издатака за функцију државе благостања, укључујући издатке за здравство, образовање и социјалне трансфере у европским државама у периоду 2004–2024. године.

Објашњење: Јавни издаци за здравство, образовање и социјалне трансфере често се налазе у односу фискалне конкуренције са јавним издацима за одбрану у оквиру ограничених буџетских ресурса (Russett, 1969). Повећање јавних издатака за одбрану може да доведе до смањења простора за финансирање здравствених програма, што је нарочито изражено у државама са ограниченим фискалним капацитетима (Lin et al., 2015). Институционални фактори као што су конфликти или војна обавеза могу додатно да утичу на структуру јавне потрошње (Reeves & Stuckler, 2013).

Хипотеза 3: Повећање јавних издатака за одбрану утиче на ниво доходне неједнакости у европским државама у периоду 2004–2024. године.

Објашњење: Теоријски и емпиријски радови показују да ниво јавних издатака за одбрану може да утиче на доходну неједнакост кроз промене у структури јавне потрошње, тржишту рада и расподели буџетских ресурса (Elveren, 2012). Повећање јавних издатака за одбрану често доводи до смањења социјалних трансфера, што може да повећа доходну неједнакост (Töngür & Elveren, 2013). Повећање јавних издатака за одбрану може да генерише специфичне добитке за одређене групе, што додатно појачава разлике у дохотку, при чему примена доцње првог реда јавних издатака за одбрану омогућава да се ухвати временски одложен утицај на расподелу дохотка (Biscione & Caruso, 2019).

4. Методе које ће се у истраживању применити

У циљу емпиријског тестирања постављених хипотеза, ова дисертација се ослања на аналитички приступ који повезује теорију јавних расхода, концепт фискалне конкуренције и панел економетријске моделе прилагођене анализи међународно упоредивих макроекономских и фискалних података. Полазећи од претпоставке да су буџетски ресурси ограничени, дисертација ће настојати да испита на који начин раст јавних издатака за одбрану утиче на економски раст, структуру јавне потрошње у оквиру функције државе благостања и доходовну неједнакост у европским државама.

Избор емпиријских приступа и техника анализе усклађен је са природом расположивих панел података, временским обухватом истраживања и карактеристикама постављених истраживачких питања. Посебна пажња биће посвећена дефинисању и мерењу кључних променљивих, пре свега јавних издатака за одбрану, економског раста, јавних издатака за здравство, образовање и социјалне трансфере, као и показатеља доходовне неједнакости. У том смислу, истраживање ће користити међународно упоредиве изворе података, укључујући SIPRI Military Expenditure Database, World Development Indicators Светске банке, Eurostat COFOG класификацију и базе података о доходовној неједнакости SWIID/GID/WIID. Методолошки оквир биће заснован на примени панел економетријских техника које омогућавају истовремено коришћење временске и просторне варијације података. У анализи ће бити примењени модели са фиксним и случајним ефектима, уз примену Хаусмановог теста ради избора одговарајуће спецификације. Јавни издаци за одбрану биће укључени са једногодишњом временском доцњом, како би се обухватили одложени ефекти буџетских одлука и ублажио ризик од обрнуте узрочности. Поред тога, биће спроведени тестови стационарности, тестови коинтеграције, као и тестови робусности и алтернативне спецификације модела. У наставку су представљени извори података, теоријски оквир, као и економетријске спецификације модела који ће се користити у анализи утицаја јавних издатака за одбрану на економски раст, јавне издатке за функцију државе благостања и доходовну неједнакост у европским државама у периоду 2004–2024. године.

4.1. Извори података и узорак

Емпиријска анализа се заснива на подацима преузетим из међународно признатих и методолошки уједначених база, и то:

1. SIPRI Military Expenditure Database, главни извор за независну променљиву, јавни издаци за одбрану по становнику (constant USD), обухвата све европске државе и цео период 2004–2024, подаци су реални (очишћени од инфлације), међународно упоредиви и методолошки стандардизовани
2. World Bank, World Development Indicators (WDI), економски раст (GDP growth), инфлација, незапосленост, трговинска отвореност, фискални биланс, јавни издаци за здравство, образовање и социјалне трансфере изражени као проценат БДП-а
3. Eurostat, COFOG класификација, јавни издаци по функцијама државе, издаци за здравство као проценат укупне јавне потрошње¹

¹ Eurostat COFOG класификација биће коришћена као допунски извор података и за проверу робусности резултата за државе за које су ови подаци доступни.

4. SWIID/GID/WIID, индикатор доходне неједнакости (Џини индекс, стандардизовани Џини индекс)

Узорком ће бити обухваћене европске државе за које постоје упоредиви подаци у периоду 2004–2024. године, уз могућност примене небалансираног панела. Изабрани период обухвата више различитих економских и геополитичких режима – глобалну финансијску кризу, фискалне консолидације, пандемију COVID-19 и период након почетка рата у Украјини, што омогућава анализу односа између издатака за одбрану и економских и социјалних исхода у различитим условима. Јавни издаци за одбрану биће мерени по становнику у сталним ценама, како би се повећала упоредивост држава различите величине. У зависности од расподеле података и економетријске спецификације, ова променљива биће логаритмована. Зависне променљиве су: годишња стопа раста БДП-а; јавни издаци за здравство, образовање и социјалне трансфере, изражени у упоредивом релативном облику; и Џини индикатори доходне неједнакости. Економске контролне променљиве обухватаће, у зависности од модела, инфлацију, незапосленост, трговинску отвореност, фискални биланс и продуктивност рада, док ће институционалне контроле укључивати присуство конфликта, постојање обавезног служења војног рока и чланство у ЕУ. Код индикатора државе благостања приоритет ће бити дат мерама које су најупоредивије између земаља и година. Ако за поједине функције не постоји потпуна покривеност у једној бази, World Bank и Eurostat COFOG биће коришћени комплементарно, уз јасно разграничење различитих јединица мере и проверу резултата на алтернативном извору. За доходну неједнакост биће коришћено више база како би се умањио ризик да закључак зависи од специфичне процедуре стандардизације Џини показатеља. Оваква поставка омогућава да се ограничења доступности података третирају као део анализе робусности, а не као основ за механичко мешање неупоредивих серија.

Коначна величина узорка биће одређена пресеком доступности кључне независне и зависних променљивих. Небалансирани панел ће бити прихватљив када недостатак појединих опсервација не угрожава идентификацију модела или пристрасност индикатора, али ће се посебно проверити да ли су пропуштене вредности систематски концентрисане у одређеним групама држава или периодима. Дескриптивна анализа обухватиће распон, средње вредности и динамику кључних варијабли, као и поређење држава са различитим нивоом издатака за одбрану.

4.2. Теоријски оквир

Јавни издаци за одбрану и економски раст

Веза између јавних издатака за одбрану и економског раста једно је од најстаријих питања економике одбране. Теоријски, могућа су два супротна механизма. Са једне стране, војна потрошња може повећати агрегатну тражњу, запосленост, индустријску активност и технолошке иновације, што ствара позитиван краткорочни ефекат. Са друге стране, њено финансирање може повећати пореско или дужничко оптерећење и истиснути продуктивне инвестиције, услед чега се у средњем и дугом року јавља негативан ефекат на раст. Емпиријска литература не даје јединствен закључак. Рани радови и бројне студије случаја налазили су и позитивне и негативне ефекте, док новији

прегледи и панел анализе чешће указују на негативан или статистички незнатан дугорочни утицај (Dunne & Uye, 2009; Dunne & Tian, 2013; d'Agostino, Dunne & Pieroni, 2019). Кључни методолошки проблем представља ендогеност: већи привредни раст може сам по себи омогућити веће издвајање за одбрану, док обе променљиве могу бити условљене заједничким геополитичким и институционалним факторима. Ово оправдава примену временске доцње, фиксних ефеката и додатних приступа за контролу ендогености. Особито су релевантни резултати d'Agostino, Dunne & Pieroni, који у великом међународном узорку налазе статистички значајан негативан ефекат војне потрошње у одређеним групама држава и наглашавају проблем избора валидног инструмента. Dunne & Tian такође показују да је негативан ефекат често стабилан у различитим спецификацијама, али да није једнако изражен у свим типовима земаља. Ови налази упућују да просечан коефицијент треба тумачити уз уважавање институционалне и фискалне хетерогености европског узорка.

Јавни издаци за одбрану и држава благостања

Друга линија истраживања заснива се на питању да ли су војни и социјални расходи фискални сунститути. Концепт „guns versus butter“ полази од ограниченог буџетског простора: ако се расходи за одбрану повећају, држава може бити принуђена да ограничи финансирање других функција. Најважније за ову дисертацију су здравство, образовање и социјални трансфери, јер непосредно одређују обим функције државе благостања. Емпиријски налази су мешовити. Класична истраживања налазила су да повећање војне потрошње смањује издвајања за социјалне функције, а сличан crowding-out ефекат утврђен је и у делу каснијих анализа OECD држава (Russett, 1969; Lin et al., 2015). Насупрот томе, други радови показују да у државама са високим дохотком војна и социјална потрошња могу расти истовремено, што упућује на значај фискалног капацитета и начина финансирања (Reeves & Stuckler, 2013). Због тога ће се у дисертацији анализирати не само знак просечног ефекта већ и разлике између појединих социјалних функција. Истраживања појединачних држава додатно показују да однос није исти за све категорије расхода. Yildirim & Sezgin, применом SUR модела на Турску, указују на међусобну повезаност војних, здравствених и образовних издатака, док Verner за латиноамеричке државе налази различите знакове ефекта по земљама. Управо зато је за ову дисертацију важно да се здравство, образовање и социјални трансфери не агрегирају у једну меру, већ да се њихова осетљивост на промену војне потрошње процењује одвојено.

Јавни издаци за одбрану и доходовна неједнакост

Трећа линија истраживања повезује војну потрошњу са расподелом дохотка. Повећање издатака за одбрану може повећати неједнакост ако користи од те потрошње остају концентрисане у појединим секторима или ако се финансирање обезбеђује смањењем социјалних трансфера и других редистрибутивних расхода. Са друге стране, позитивни ефекти на запосленост и зараде могу деловати у супротном смеру. Већи број емпиријских студија налази да војна потрошња повећава доходовну неједнакост, укључујући радове за Турску, Јужну Кореју, Кину и европске транзиционе економије (Elveren, 2012; Töngür & Elveren, 2013; Biscione & Caruso, 2019). Ипак, постоје и резултати који упућују на

негативну или контекстуално условљену везу. Истраживачки простор дисертације произлази управо из потребе да се ова три односа – раст, држава благостања и неједнакост – анализирају у јединственом оквиру за европске државе и за период који обухвата најновији циклус раста издатака за одбрану. Методолошки приступи у овој области такође су различити. Elveren и Wolde-Rufael користе приступе засноване на узročности и коинтеграцији у временским серијама, Töngür & Elveren динамичке панел методе, а Biscione & Caruso више алтернативних мера војне потрошње у европским транзиционим државама. Стабилност резултата кроз различите мере указује да је питање релевантно, али истовремено захтева проверу робусности и у ширем европском узорку. Заједнички закључак три линије литературе јесте да се ефекти издатака за одбрану не могу посматрати изоловано од фискалних и институционалних услова. Иста промена војне потрошње може имати различите последице у држави са високим фискалним капацитетом и развијеним системом социјалне заштите у односу на државу са ограниченим буџетским простором. Управо зато панел европских земаља пружа погодан оквир за контролу трајних међудржавних разлика и истовремено коришћење варијације кроз време. Дисертација не настоји да понови појединачне студије случаја, већ да три групе исхода оцени у методолошки усклађеном оквиру.

4.3. Економетријски приступ: избор модела и метода оцењивања

Економетријска анализа биће заснована пре свега на панел моделима са фиксним ефектима по државама и временским ефектима, док ће модели случајних ефеката бити размотрени као алтернативна спецификација, уз Хаусманов тест. Јавни издаци за одбрану биће укључени са једногодишњом временском доцњом ради обухвата одложених ефеката и ублажавања ризика од обрнуте узročности. У зависности од својстава података биће спроведене одговарајуће дијагностичке провере, укључујући тестове стационарности, хетероскедастичности, серијске корелације и међузависности, а по потреби ће се размотрити коинтеграциони, динамички панел и приступи инструменталних варијабли ради третмана дугорочних односа и потенцијалне ендегености. За функције државе благостања биће примењен SUR приступ ако се покаже статистички релевантна корелација резидуала између једначина. Робусност резултата провераваће се алтернативним мерама кључних променљивих, различитим скуповима контролних променљивих и временским доцњама, као и поређењем доступних извора података.

5. Очекивани резултати и научни допринос

Предложено истраживање има за циљ да допринесе бољем разумевању економских последица промена јавних издатака за одбрану у европским државама, са посебним освртом на њихов однос према економском расту, доходовној неједнакости и јавним издацима за друге намене. Значај овог истраживања произлази из чињенице да су, нарочито након почетка рата у Украјини, питања безбедности, војних издатака и фискалних приоритета поново постала једна од централних тема економске политике европских држава. У таквим околностима, потребно је систематски испитати да ли раст издатака за одбрану представља само безбедносну нужност или има шире економске и друштвене последице које се одражавају на динамику привредног раста, расподелу

дохотка и структуру јавне потрошње. Основни научни допринос дисертације огледа се у повезивању три истраживачке области које се у литератури често посматрају одвојено: економике одбране, јавних финансија и анализе доходне неједнакости. Досадашња истраживања најчешће су била усмерена на однос између војних издатака и економског раста, док је мањи број радова истовремено анализирао и њихове могуће импликације на неједнакост и на јавне издатке за социјалну заштиту, здравство, образовање и друге функције државе благостања. Ова дисертација настоји да тај истраживачки простор прошири тако што ће издатке за одбрану посматрати не само као макроекономску варијаблу, већ и као елемент ширег фискалног избора државе. Научни допринос истраживања особито се огледа у настојању да се утврди да ли повећање издатака за одбрану има комплементаран, неутралан или потискујући однос према другим јавним расходима. На тај начин дисертација може допринети разумевању питања да ли раст војне потрошње у европским државама доводи до промене структуре јавних расхода, односно да ли се повећана издвајања за безбедност финансирају без значајнијег нарушавања других функција државе или потенцијално смањују фискални простор за здравство, образовање и социјалну заштиту. Ово питање има посебан значај у условима ограничених буџетских ресурса, високих јавних потреба и растућих геополитичких притисака.

Додатни научни допринос дисертације односи се на анализу везе између издатака за одбрану и доходне неједнакости. У литератури не постоји потпуна сагласност о томе да ли војна потрошња делује као фактор смањења или повећања неједнакости. С једне стране, она може подстицати запосленост, технолошки развој, инфраструктурне инвестиције и тражњу у појединим секторима. С друге стране, може имати ограничене дистрибутивне ефекте, бити концентрисана у специфичним индустријама и истиснути јавне расходе који непосредније утичу на социјалну кохезију. Истраживање ће, стога, настојати да пружи додатне емпиријске доказе о томе у којој мери су промене издатака за одбрану повезане са кретањем доходне неједнакости у европским земљама. Емпиријски допринос дисертације произлази из примене панел анализе на узорку европских држава у периоду од 2004. до 2024. године. Овако дефинисан временски обухват омогућава анализу периода пре и после више значајних економских и геополитичких шокова, укључујући последице глобалне финансијске кризе, фискалне консолидације у европским земљама, пандемије COVID-19 и почетка рата у Украјини. Посебна вредност истраживања огледа се у томе што обухвата и најновији период повећаног интересовања за питања одбрамбене потрошње, када су многе европске државе најавиле или реализовале повећање издатака за одбрану. Истраживање ће користити најновије доступне податке из релевантних међународних база, укључујући податке о војним издацима, макроекономским показатељима, фискалним кретањима, функционалној структури јавне потрошње и показатељима доходне неједнакости. Употреба више извора података омогућава свеобухватнији увид у предмет истраживања и повећава поузданост добијених резултата. Посебан емпиријски значај има укључивање земаља Централне и Источне Европе, које су у постхладноратовском периоду прошле кроз специфичне институционалне, економске и безбедносне трансформације, а након 2022. године постале нарочито релевантне за анализу европске безбедносне политике.

6. Оквирни списак литературе

- [1] Ahmed, S., Khorshed, A., Rashid, A. & Gow, D. (2020). Militarisation, Energy Consumption, CO2 Emissions and Economic Growth in Myanmar. *Defense and Peace Economics* 31 (6): 615–641.
- [2] Aizenman, J. & Glick, R. (2006). Military Expenditure, Threats and Growth. *The Journal of International Trade & Economic Development* 15 (2): 129–155.
- [3] Albalade, D., Bel, G. & Elias, F. (2012). Institutional Determinants of Military Spending. *Journal of Comparative Economics*, 40(2), 279-290. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2011.12.006>
- [4] Ali, H. (2011). Military Expenditures and Human Development: Guns and Butter
- [5] Ali, H. (2012). Military Expenditures and Inequality in the Middle East and North Africa: Panel Analysis. *Defense and Peace Economics*, 23(6), 575-589. <https://doi.org/10.1080/10242694.2012.663578>
- [6] Anderson, E., & Blundell, R. (1982). Estimation and Hypotheses Testing in Dynamic Singular Equation Systems. *Econometrica* 50: 1559-1572.
- [7] Antonakis, N. (1997). Military Expenditure and Economic Growth in Greece, 1960-1990. *Journal of Peace Research* 34 (1):89–100.98
- [8] Apostolakis, B. (1992). Warfare-Welfare Expenditure Substitutions in Latin America, 1953-87. *Journal of Peace Research* 29: 85-98.
- [9] Arellano, M. & Bover, O. (1995). Another Look at the Instrumental Variable Estimation of Error-Components Models. *Journal of Econometrics* 68: 29-51.
- [10] Arellano, M., & Bond, S. (1991). Some Tests of Specification for Panel Data: Monte Carlo Evidence and an Application to Employment Equation. *The Review of Economic Studies* 58 (2): 277–297.
- [11] Aziz, N. & Asadullah, M. (2017). Military Spending, Armed Conflict and Economic Growth in Developing Countries in the Post-Cold War Era. *Journal of Economic Studies* 44 (1): 47–68.
- [12] Bauwens, M. (2012). Guns versus Butter: A Budgetary Trade-Off in the MENA Region. Master Thesis, Lund University.
- [13] Benoit, E. (1973). *Defence and Economic Growth in Developing Countries*. Boston: Lexington Books.
- [14] Benoit, E. (1978). Growth and Defence in LDCs. *Economic Development & Cultural Change* 26 (2): 271–280.
- [15] Biscione, A. & Caruso, R. (2019). Military Expenditures and Income Inequality Evidence from a Panel of Transition Countries (1990-2015). *Defence and Peace Economics*. <https://doi.org/10.1080/10242694.2019.1661218>
- [16] Blomberg, S. (1996). Growth, Political Instability and the Defence Burden. *Economica* 63 (252): 649–672.
- [17] Blomquist, J. & Westerlund, J. (2013). Testing Slope Homogeneity in Large Panels with Serial Correlation. *Economics Letters*, 121(3), 374-378. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2013.09.012>
- [18] Cameron, A. & Trivedi, P. (2009). *Microeconometrics Using Stata*. Texas: A Stata Press Publication.

- [19] Cammett, M., Diwan, I., Richards, A. & Waterbury, J. (2015). *A Political Economy of the Middle East*. 4th ed. Boulder, CO: Westview.
- [20] Cappelen, A., & Bjerkholt, O. (1984). Military Spending and Economic Growth in OECD Countries. *Journal of Peace Research* 21 (4): 361–373.
- [21] Chan, S. (1988). Defense Burden and Economic Growth: Unraveling the Taiwanese Enigma. *The American Political Science Review* 82 (3): 913–920.
- [22] Chang, H., Huang, B. & Yang, C. (2011). Military Expenditure and Economic Growth Across Different Groups: A Dynamic Granger-Causality Approach. *Economic Modelling* 28 (6): 2416–2423.
- [23] Chletsos, M. & Roupakias, S. (2018). The Effect of Military Spending on Income Inequality: Evidence from NATO Countries. *Empirical Economics*. <https://doi.org/10.1007/s00181-018-1576-7>
- [24] Coutts, A., Daoud, A., Fakh, A., Marrouch, W. & Reinsberg, B. (2019) Guns and butter? Military expenditure and health spending on the eve of the Arab Spring. *Defence and Peace Economics*, 30(2), pp. 227-237. <https://doi.org/10.1080/10242694.2018.1497372>
- [25] d'Agostino, G., Dunne, J. & Pieroni, L. (2019). Military Expenditure, Endogeneity and Economic Growth. *Defence and Peace Economics* 30 (5): 509–524. <https://doi.org/10.1080/10242694.2017.1422314>
- [26] d'Agostino, G., Dunne, J. & Pieroni, L. (2017). Does Military Spending Matter for Long-Run Growth? *Defence and Peace Economics* 28: 429-436.
- [27] Daoud, A. (2017). A Framework for Synthesizing the Malthusian and Senian Approaches: Exemplified by the 1943 Bengal Famine. *Cambridge Journal of Economics* 42(2): 453, 476.
- [28] Daoud, A. (2018). Unifying Studies of Scarcity, Abundance, and Sufficiency. *Ecological Economics* 147: 208-217.
- [29] Deger, S. (1985). Human Resources, Government Education Expenditure and the Military Burden in Less Developed Countries. *Journal of Developing Areas* 20: 37-48.
- [30] DeRouen, K. (2000). The Guns-Growth Relationship in Israel. *Journal of Peace Research* 37 (1): 69–83.
- [31] Desai R., Olofsgård, A. & Yousef, T. (2011). *Is the Arab Authoritarian Bargain Collapsing?* Brookings Institute.
- [32] Drazenova, L. (2019). Historical Index of Ethnic Fractionalization Dataset (HIEF. Harvard Dataverse. <https://doi.org/10.7910/DVN/4JQRCL>
- [33] Dunne, J. (1996). Economic Effects of Military Expenditure in Developing Countries: A Survey. Chap. 23. In *The Peace Dividend*, edited by N. P. Gleditsch. Amsterdam: Elsevier.
- [34] Dunne, J. & Tian, N. (2015). Military Expenditure, Economic Growth and Heterogeneity. *Defence and Peace Economics, Taylor & Francis Journals*, vol. 26(1), pages 15-31
- [35] Dunne, J. & Uye, M. (2009). Defence Spending and Development. In *The Global Arms Trade*, edited by T. Andrew, 293–305. Abindon: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203851456-25>

- [36] Dunne, P. & Tian, N. (2013). Military Expenditure and Economic Growth: A Survey. *The Economics of Peace & Security Journal* 8 (1). <https://doi.org/10.15355/epsj.8.1.5>
- [37] Dunne, P. & Mohammad, N. (1995). Military Expenditure in Sub-Saharan Africa: Some Evidence for 1967-1985. *Journal of Peace Research* 32 (3): 331-343.
- [38] Dunne, P., Smith, A. & Willenbockel, D. (2005). Models of Military Expenditure and Growth: A Critical Review. *Defense and Peace Economics* 16 (6): 449-462.
- [39] Elbadawi, I. & Keefer, P. (2014). Democracy, Democratic Consolidation, and Military Spending. *Economic Research Forum, Working No.* 848.
- [40] Elveren, A. (2012). Military Spending and Income Inequality: Evidence on Cointegration and Causality for Turkey, 1963-2007. *Defence and Peace Economics*, 23(3), 289-301. <https://doi.org/10.1080/10242694.2011.578414>
- [41] Fariss, C. (2019). Yes, Human Rights Practices are Improving Over Time. *The American Political Science Review* 113 (3):868-881.
- [42] Gaub, F. (2014). Arab Military Spending: Behind the Figures. *Alert No.* 27 <https://www.iss.europa.eu/publications/alerts/arab-military-spending-behind-figures>
- [43] Graham, J. & Mueller, D. (2019). Military Expenditures and Income Inequality among a Panel of OECD Countries in the Post-Cold War Era, 1990-2007. *Peace Economics Peace Science and Public Policy*, 25(1). <https://doi.org/10.1515/peps-2018-0016>
- [44] Helpman, E., Itskhoki, O. & Redding, S. (2010). Inequality and Unemployment in a Global Economy. *Econometrica*, 78(4), 1239-1283. <https://doi.org/10.3982/ECTA8640>
- [45] Higgins, M. & Williamson, J. (2002). Explaining Inequality: the World Round: Cohort Size, Kuznets Curves, and Openness. *Southeast Asian Studies*, 40(3), 268-302.
- [46] Hirnissa, M., Habibullah, M. & Baharom, A. (2009). Defense Spending and Income Inequality: Evidence from Selected Asia Countries. *International Journal of Economic and Finance*, 1(2), 149-155.
- [47] Hoechle, D. (2007). Robust Standard Errors for Panel Regressions with Cross-Sectional Dependence. *The Stata Journal Number*, 7(3), 281-312. <https://doi.org/10.1177/1536867X0700700301>
- [48] Hou, D. (2018). The Determinants of Military Expenditure in Asia and Oceania, 1992-2016: A Dynamic Panel Analysis. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy*, 24(3). <https://doi.org/10.1515/peps-2018-0004>.
- [49] Im, K., Pesaran, H. & Shin, Y. (2003). Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels. *Journal of Econometrics* 115(1): 53-74.
- [50] Jaumotte, F., Lall, S. & Papageorgiou, C. (2013). Rising Income Inequality: Technology or Trade Financial Globalization?. *IMF Economic Review*, 61(2), 271-309. <https://doi.org/10.1057/imfer.2013.7>
- [51] Karadam, D., Yildirim, J. & Ocal, N. (2016). Military Expenditure and Economic Growth in Middle Eastern Countries and Turkey: A Non-Linear Panel Data Approach. *Defence and Peace Economics* 28 (6): 719-730.
- [52] Kentor, J., Jorgenson, A. & Kick, E. (2012). The new Military and Income Inequality: A Cross National Analysis. *Social Science Research*, 41(3), 514-526. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2011.12.005>

- [53] Kiviet, J., Phillips, G. & Schipp, B. (1995). The Bias of OLS, GLS, ZEF Estimators in Dynamic SUR Models. *Journal of Econometrics* 69: 241-266.
- [54] Kollias, C., Mylonidis, M. & Paleologou, S. (2007). A Panel Data Analysis of the Nexus Between Defence Spending and Growth in the European Union. *Defence and Peace Economics* 18 (1): 75-85.
- [55] Landau, D. (1996). Is One of the Peace Dividends Negative? Military Expenditure and Economic Growth in the Wealthy OECD Countries. *The Quarterly Review of Economics & Finance* 36 (2): 183-195.
- [56] Lin, E, Ali, H. & Yu-Lung, L. (2015). Does Military Spending Crowd Out Social Welfare Expenditures? Evidence from a Panel of OECD Countries. *Defence and Peace Economics*, 26(1), 33-48. <https://doi.org/10.1080/10242694.2013.848576>
- [57] Looney, R. & Frederiksen, P. (1990). The Economic Determinants of Military Expenditure in Selected East Asian Countries. *Contemporary Southeast Asia*, 11(4).
- [58] Mani, K. (2007). Militaries in Business: State-Making and Entrepreneurship in the Developing World. *Armed Forces & Society* 33 (4): 591-611.
- [59] Menard, S. (2002). *Applied Logistic Regression Analysis* (2nd Edition). A Sage University Paper. <https://dx.doi.org/10.4135/9781412983433>
- [60] Meng, B., Lucyshyn, W. & Li, X. (2015). Defense Expenditure and Income Inequality: Evidence on Co-Integration and Causality for China. *Defence and Peace Economics*, 26(3), 327-339. <https://doi.org/10.1080/10242694.2013.810026>
- [61] Montiel O. & Pflueger, C. (2013). A Robust Test for Weak Instruments. *Journal of Business & Economic Statistics* 31 (3): 358-369.
- [62] Moon, C. & Lee, S. (2009). Military Spending and the Arms Race in Korean Peninsula. *Asian Perspectives* 33 (4): 69-99.
- [63] Murdoch, J. & Sandler, T. (2004). Civil Wars and Economic Growth: Spatial Dispersion. *American Journal of Political Science* 48 (1): 138-151.
- [64] Nandy, S., Daoud, A. & Gordon, D. (2016) Examining the changing profile of undernutrition in the context of food price rises and greater inequality, *Social Science & Medicine*, 149 (January), pp. 153-163
- [65] Neuman, S. (1994). Arms Transfers, Military Assistance, and Defense Industries: Socioeconomic Burden or Opportunity? *American Academy of Political and Social Science* 535: 91-109.
- [66] Nickell, S. (1981). Biases in Dynamic Models with Fixed Effects. *Econometrica* 49: 1417.
- [67] Odehnal, J. & Sedlacik, M. (2015). The Demand for Military Spending in NATO Member Countries. *ICNAAM 2014-AIP Conference Proceedings* 1648.
- [68] Odehnal, J. (2015). Military Expenditures and Free-Riding in NATO. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy*, 21(4), 479-487. <https://doi.org/10.1515/peps-2015-0015>.
- [69] Peroff, K. & Podolak-Warren, M. (1979). Does Spending on Defence Cut Spending on Health? A Time-Series Analysis of the U.S. Economy 1929-74. *British Journal of Political Science* 9: 21-39.
- [70] Pesaran, H. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. *Journal of Econometrics*, 69(7). <https://doi.org/10.17863/CAM.5113>

- [71] Pesaran, M. & Yamagata, T. (2008). Testing Slope Homogeneity in Large Panels. *Journal of Econometrics*, 142(1), 50-93. <https://doi.org/10.1016/j.jeconom.2007.05.010>
<https://doi.org/10.17863/CAM.5113>
- [72] Phillips, B. (2015). Civil War, Spillover and Neighbors' Military Spending. *Conflict Management and Peace Science* 32 (4):425–442.
- [73] Phiri, A. (2019). Does Military Spending Nonlinearly Affect Economic Growth in South Africa? *Defence and Peace Economics* 30 (4): 474–487
- [74] Ram, R. (1995). Defense Expenditure and Economic Growth. In *Handbook of Defense Economics*, 251–273. Amsterdam: Elsevier.
- [75] Reeves, A. & Stuckler, D. (2013). Crowd-out of Defence and Health Spending Is Israel Different from other Industrialised Nations? *Israel Journal of Health Policy Research* 2: 1-3.
- [76] Russett, B. (1969). Who Pays for Defense? *American Political Science Review* 63: 412–426.
- [77] Seiglie, C. (1992). Determinants of Military Expenditures. *Economics of Arms Reduction and the Peace Process*.
- [78] Seiglie, C. (1997). Deficits, Defense, and Income Redistribution. *Cato Journal*, Cato Institute, 17(1), 11-21.
- [79] SIPRI (2021). The SIPRI Military Expenditure Database. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex/sources-and-methods>
- [80] Smaldone, J. (2006). African Military Spending: Defence versus Development. *African Security Review* 15 (4): 18–32.
- [81] Smith, R. (2017). Military Expenditure Data: Theoretical and Empirical Considerations. *Defence and Peace Economics* 28 (4): 422–428.
- [82] Solarin, S. (2017). Determinants of Military Expenditure and the Role of Globalisation in a Cross-Country Analysis. *Defence and Peace Economics*.
<https://doi.org/10.1080/10242694.2017.1309259>
- [83] Staiger, D. & Stock, J. (1997). IV Regressions with Weak Instruments. *Econometrica* 65 (3): 557–586
- [84] Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). 2014. SIPRI Military Expenditure Database. Retrieved <https://www.sipri.org/databases/milex>
- [85] Stroup, M. & Heckelman, J. (2001). Size of the Military Sector and Economic Growth: A Panel Data Analysis of Africa and Latin America. *Journal of Applied Economics* 4(2): 329–360.
- [86] World Bank. (2021). World Development Indicators Database. Washington, DC: The World Bank. <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>
- [87] Holtz-Eakin, D., Newey, D. & Rosen, H. (1988). Estimating Vector Autoregression with Panel Data. *Econometrica* 56: 1371-1395.
- [88] Töngür, Ü. & Elveren, A. (2013). Military Expenditures, Income Inequality, Welfare and Political Regimes: A Dynamic Panel Data Analysis. *Defence and Peace Economics*, 26(1), 49-74. <https://doi.org/10.1080/10242694.2013.848577>

- [89] Trebilcock, C. (1969). Spin-Off in British Economic History: Armaments and Industry, 1760-1914. *The Economic History Review* 22 (3): 474–490.
- [90] Trebilcock, C. (1973). British Armaments and European Industrialization. *Economic History Review* 26 (2): 254–272.
- [91] Vadlamannati, K. (2008). Exploring the Relationship between Military Spending & Income Inequality in South Asia. William Davidson Institute Working Paper No. 918.
- [92] Verner, J. (1983). Budgetary Trade-Offs between Education and Defense in Latin
- [93] Wolde-Rufael, Y. (2014). Defence Spending and Income Inequality in Taiwan. *Defence and Peace Economics*, 27(6), 871-884. <https://doi.org/10.1080/10242694.2014.886436>
- [94] Wolde-Rufael, Y. (2016). Military Expenditure and Income Distribution in South Korea. *Defence and Peace Economics*, Taylor & Francis Journals, 27(4), 571-581.
- [95] World Bank. (2020a). Poverty and Inequality. Washington: The World Bank Group. <https://databank.worldbank.org/source/poverty-and-equity>
- [96] World Bank. (2020b). The Worldwide Governance Indicators. Washington: The World Bank Group. <https://databank.worldbank.org/source/worldwide-governance-indicators>
- [97] World Bank. (2020c). World Development Indicators. Washington: The World Bank Group. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- [98] Yakovlev, P. (2007). Arms Trade, Military Spending and Economic Growth. *Defence and Peace Economics* 18 (4): 317–338
- [99] Yildirim, J. & Sezgin, S. (2002). Defence, Education and Health Expenditures in Turkey, 1924-96. *Journal of Peace Research* 39: 569-580.
- [100] Zellner, A. (1962). An Efficient Method of Estimating Seemingly Unrelated Regressions and Test Regression Bias. *Journal of the American Statistical Association* 57: 348-368.
- [101] Zhang Y., Liu, J., & Wang. R. (2016). Does Military Spending Promote Social Welfare? A Comparative Analysis of the BRICS and G7 Countries. *Defense and Peace Economics* 28(6): 686-702.
- [102] Saeed, L. (2023). The Impact of Military Expenditures on Economic Growth: A New Instrumental Variables Approach. *Defence and Peace Economics*, 36(1), 86–101. <https://doi.org/10.1080/10242694.2023.2259651>
- [103] Sonmez, A. & Gandou, A. (2024). Military Expenditures and Income Inequality: Evidence from a Panel Analysis. *Fiscoeconomia*. E-ISSN: 2564-7504, Volume 8, Issue 3, 1085-1099. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fsecon>
- [104] Stockholm International Peace Research Institute. (2025). SIPRI Yearbook 2025: Armaments, disarmament and international security. Oxford University Press. Retrieved from <https://www.sipri.org/yearbook/2025> \
- [105] Garcia-Herrero, A., & Rühlig, T. (2026). China – A fragile power? How Europe can use its economic leverage over Beijing (Chaillot Paper No. 188). European Union Institute for Security Studies
- [106] Sánchez-Cacicedo, A. (Ed.). (2026). EU-India relations: Gaining strategic traction? European Union Institute for Security Studies
- [107] Peace Research Institute Oslo. (2025). PRIO annual report 2024.
- [108] European Defence Agency. (2024). Defence data 2024.

- [109] Bonn International Centre for Conflict Studies. (2024). Annual report 2024.
- [110] Peace Research Institute Oslo. (2025). PRIO annual report 2025.
- [111] European Defence Agency. (2024). Defence data 2025.
- [112] Bonn International Centre for Conflict Studies. (2025). Annual report 2025.
- [113] Cienski, J. & Kość, W. (2025) Poland seeks access to nuclear arms and looks to build half-million-man army, Politico;
- [114] Roblin, S. (2025). New “quantum sensors” could make America’s billion-dollar submarines obsolete, Popular Mechanics.
- [115] Zhao, T. & Stefanovich, D. (2023). Missile Defense and the Strategic Relationship among the United States, Russia, and China (American Academy of Arts and Sciences: Cambridge, MA

7. Име и референце предложеног ментора

За ментора ове докторске дисертације предложена је др Јелена Жарковић-Ракић, редовни професор на Економском факултету Универзитета у Београду. У наставку је дат преглед најважнијих референци који др Јелена Жарковић-Ракић квалификују као ментора.

- [1] “Reduction of child poverty in Serbia: benefit or employment strategy“, Economics of Transition and Institutional Change, Vol 27, Issue 3, p.615-645, 0967-0750, 10.1111/ecot.12197, 2019 (sa Clavet, N., Tiberti, L., Vladisavljević, M., Anić, A., Krstić, G., Randelović, S.)
- [2] „Austerity and gender inequalities in Europe in times of crisis“, Cambridge Journal of Economics, Vol 43, Issue 3, p. 733-767, <https://doi.org/10.1093/cje/bey044>, 2019 (sa Perugini, C. And Vladisavljević, M.)
- [3] “Welfare State and Social Enterprise in Transition: Evidence from Serbia”. 2017. Voluntas, International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 28(6), 2423-2448 (sa A. Aleksic, L. Lebidinski and M. Vladisavljevic)
- [4] “Employment effects of tax cuts in transition country: evidence from Serbia”, Post-Communist Economies, Vol 27 (3), 397-412, 2015
- [5] “Improving Working Incentives: Evaluation of Tax Policy Reform Using SRMOD”, International Journal of Microsimulation, Vol. 6, Issue 1, Spring 2013
- [6] “Simulating Policy Reform: Distributional and Poverty Outcomes of the New Social Welfare Law in Serbia“, chapter in book Poverty and Exclusion in the Western Balkans – New Directions in Measurement and Policy, 2013, editors Ruggeri Laderachi, C. and Savastano, S., Springer, the Netherlands
- [7] “Addressing inequality and poverty with tax instruments”, Economic Annals 56(190), 2011

8. Закључак

Кандидат Немања Јаковљевић је уписао докторске студије на Економском факултету Универзитета у Београду 2021. године и до сада је положио све испите предвиђене студијским програмом.

Тема предложена у пријави под називом „Растући издаци за одбрану и последице по државу благостања: анализа на примеру европских држава“, обрађује сложену и савремено релевантну проблематику која све више заокупља пажњу у оквиру савремених економских истраживања.

Према оцени Комисије, у пријави су пажљиво и доследно дефинисани предмет и циљ истраживања, формулисане су одговарајуће хипотезе, образложена методологија, приказана структура рада, као и очекивани резултати и потенцијални научни доприноси. Кандидат је у току јавне одбране уверљиво представио концепцију истраживања, одговорио на постављена питања и уважио све релевантне коментаре и сугестије.

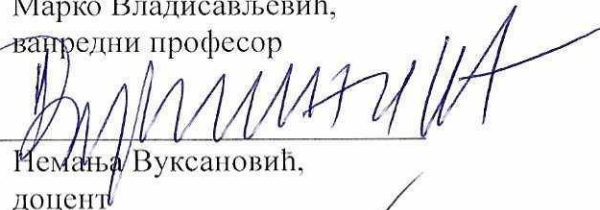
Имајући у виду наведене елементе, Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Београду да се кандидату Немањи Јаковљевићу одобри израда докторске дисертације на предложеној тему.

Београд, 16.7.2026.

Потписи чланова Комисије

Марко Владисављевић,
ванредни професор

Немања Вуксановић,
доцент

Наталија Перишић,
редовни професор